GŁOS POMORSKI

Nr. 188 — Rok 2.

(GAZETA POMORSKA)

Numer pojedyńczy 25 mk.

Prenumerata miejscowa: W ekspedycji mies. **380** mk., kwart. **1140** mk. Przedpłata na poczcie miesięcznie **418** mk., kwartalnie **1254** mk. — W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów lub zwrotu prenumeraty.

— — — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się — — —

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem. Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Rachunek bieżący: Bank Związku Sp. Zarobk. i Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz. P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe: **Gdańsk nr. 2980.**

Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddzia w Poznaniu nr. 201193.

Miejsce płatności i wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia: Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 25 mk., w dziale reklamowym na stronie 3-łamowej przed tekstem 170, wśród tekstu 200, za tekstem 150, dla zagranicy z wyjątkiem W. M. Gdańska i Niemiec 200% nadwyżki w markach polskich lub ich wartości walutowej. Dla W. M. Gdańska: wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łam. 2 mk niem., w dziale reklamowym na stronie 3-łam. przed tekstem 12 mk. niem., wśród tekstu 15 mk. niem., za tekstem 10 mk. niem., dla Niemiec 50% nadwyżki. Za tłomaczenie 20%. — **Administracja nie przejmuje** odpowiedzialności za termin umieszczenia ogłoszenia. Rachunki są płatne w 8 dniach; po upływie tego terminu dolicza się 5% ponad skonto bankowe.

Redakcja Administracja: Groblowa 27/29. | **GRUDZIĄDZ, sobota, dnia 12-go sierpnia 1922** | Telefon Nr. **50 51.**

Czego też nie żądają Niemcy!?

Pobożne życzenia posłów niemieckich u p. Nowaka.

Warszawa. (Tel. włas.) Posłowie niemieccy do Sejmu, którzy byli u p. prez. Nowaka, stawili m. i. następujące żądania: zniesienie ograniczeń, stosowanych na kolonistach poznańskich i pomorskich, uregulowanie praw szkolnictwa niemieckiego, **zalegalizowanie Deutschtumsbundu w Polsce (!) z Łodzią jako stolicą**, zabezpieczenie wyborów dla ludności niemieckiej, **dopuszczenie do służby państwowej Niemców (!).** P. prezydent Nowak obiecał, te postulaty pilnie rozpatrzyć i oświadczył, że dołoży wszelkich starań, aby równouprawnienie obywateli niemieckich było zapewnione.

Prezydent Nowak u Naczelnika Państwa.

Warszawa. (Tel. włas.) Wczoraj popoł. był prezydent dr. Nowak u Naczelnika Państwa w Belwederze na konferencji. Omawiano m. in. sprawę Małopolski Wschodniej.

Prezydent Nowak informował Naczelnika Państwa o przebiegu narad specjalnej komisji dla sprawy Galicji Wschodniej, do której należy p. Askenazy i szereg innych rzeczoznawców.

Wywiad u p. Narutowicza.

Warszawa. (Tel włas.) Minister Spraw Zagranicznych p. Narutowicz w wywiadzie z redaktorem „Journal de Pologne" oświadczył, że polityka Polski nie jest polityką hazardu i że będzie dalej prowadził taką politykę, jaką prowadził Skirmunt.

W sprawie rokowań niemieckich oświadczył, że jest to sprawa prosta. Ustalono program rokowań. Byłby jaki taki modus vivendi (sposób pożycia), gdyby Niemcy przyrzekli przerwać bojkot handlowy Polski, który był środkiem nieprawnym i sprzecznym traktatowi wersalskiemu.

Dokoła odszkodowań.

Ameryka za sankcjami.

Londyn, 10. 8. (Pat-Havas) Przemawiając w Oksfordzie lord Grey oświadczył, że nota Balfoura wywołała w Stanach Zjednoczonych jaknajgorsze wrażenie. W dalszym ciągu mówca oświadczył, iż Niemcy nie powinny być przyjęte do Ligi Narodów, dopóki nie wykonają wszystkich zobowiązań, wypływających z traktatu wersalskiego. Przechodząc następnie do omówienia sytuacji Francji, lord Grey zaznaczył, że wszyscy sprzymierzeni walczyli za wspólną sprawę, lecz pewnem jest to, iż na Francję włącznie spadł najstraszniejszy cios ze strony Niemiec. Cierpienia Francji podczas wojny były straszniejsze, niż jakiegokolwiek innego państwa bowiem wróg zniszczył zupełnie całe jej dzielnice. Dziś powstała sytuacja tego rodzaju, iż nie Niemcy, lecz Francja ponosi wydatki na odbudowę okolic zniszczonych. Lord Grey nie zgadza się z tem, by żądano od Francji nowych poświęceń. Jeżeli Francja zgodzi się na zmniejszenie sumy odszkodowań, wtedy będzie miała prawo narzucić odpowiednie warunki. Jeżeli będzie ogłoszona pożyczka na korzyść Niemiec, wówczas Farncja będzie zupełnie uprawiona do nalegania, aby rząd Rzeszy zużytkował uzyskaną pożyczkę na uzdrowienie swoich finansów.

Nowe zastosowanie sankcji.

Paryż. (Pat-Havas.) „Petit Parisien" donosi z Londynu, iż rząd angielski miał rozważać dziś rano propozycję kompromisową Belgji, zmierzającą do zastosowania proponowanych przez Poincarego gwarancji, skompilowo poczynając od tych, co do których najłatwiej osiągnięto zgodę. Wobec tego niezwłocznie byłoby wprowadzone w życie pobieranie 26% od wywozu niemieckiego. Natomiast utworzenie kordonu celnego na granicy Zagłębia Ruhry zastosowane byłoby dopiero w tym wypadku, gdyby Niemcy w dalszym ciągu uchylały się od wykonania zobowiązań. Podobno prezydent Millerand wystosował do Poincarego depeszę zalecającą mu stanowczość.

Niemcy nie tracą nadziei.

Eilvese, 10. 8. (Pat-Radio.) Prasa niemiecka, omawiając konferencję londyńską wskazuje, że dotychczas każda konferencja Ententy ostatecznie skończyła się kompromisem, który usiłował rozwiązać kwestję gospodarczą w drodze politycznej. Dzienniki niemieckie powątpiewają wobec tego, by w Londynie doszło do rozbicia Ententy i zwracają uwagę na wiadomości o rokowaniach kompromisowych, zaznaczając, że wedł. dotychczasowej praktyki każdy w ten sposób o ile ugięty kompromis idzie na koszt Niemiec.

Długi niemieckie.

Berlin, 10. 8. (Pat) Według doniesień dzienników, dług bieżący Niemiec wynosił w dniu 31 lipca br. 329 044 256 453 mk. niemieckich.

Wiadomości polityczne.

Naczelnik Państwa udaje się do Wilna.

Wilno. (AW.) W najbliższych dniach spodziewany jest przyjazd do Wilna Naczelnika Państwa. P. Naczelnik Państwa przyjeżdża w charakterze prywatnym.

Zamach polityczny w Belgradzie.

Grac. (Pat.) „Tages-Post" donosi z Belgradu o zamachu na posła radykalnego Gabryłowicza. Morderstwo ma podkład polityczny.

Zgon przyjaciela Polski.

Ryga. (A. W.) Dnia 7-go bm. utonął w morzu, podczas kąpieli, Edmund Freiwald, redaktor organu Związku włościańskiego „Brihwe Seme", wybitny publicysta, adwokat i polityk. Freiwald był uczestnikiem zeszłorocznej wycieczki dziennikarzy bałtyckich do Polski. Miał on wiele sympatji dla Polski i rozumiał wspólność interesów polsko-łotewskich, czemu dawał wyraz w swej działalności publicystycznej.

Możliwość odroczenia zjazdu londyńskiego.

Leafield. (Pat) Ponieważ jest rzeczą mało prawdopodobną, by Rada Ministrów, która ma się zebrać w czwartek, mogła powziąć konkretne decyzje, przypuszczają, że konferencja londyńska zostanie odroczona. W ten sposób rządy państw zainteresowanych uzyskałyby możność ponownego rozpatrzenia tej sytuacji.

O zwrot dzwonów polskich.

Moswa, 10. 8. (Pat.) P. minister Antoni Olszewski, prezes delegacji polskiej w mieszanych komisjach reewakuacyjnej i specjalnej, przyjechał do Niznego-Nowogrodu i Sormowa w prawie reewakuacji dzwonów. W Sormowie p. minister Olszewski stwierdził, że jest tam około 1500 dzwonów nagromadzonych celem przetopienia. W swoim czasie, kiedy delegacja polska protestowała z powodu wywiezienia dzwonów do Sormowa, sowiety twierdziły, że ewakuowano i wywieziono tam dzwonów co najwyżej kilka. Okazało się to nieprawdą. Jest to nowe naruszenie traktatu rosyjskiego.

Z ekspoze Fakty.

Rzym, 10. 8. (Pat-Havas.) W ekspoze wygłoszonem wczoraj w parlamencie, de Facta mówiąc o polityce zagranicznej, zaznaczył, że rząd włoski uważa za rzecz niemożliwą odłączenie zagadnienia odszkodowań od kwestji długów. Mówiąc o polityce wewnętrznej, de Facta oświadczył, że surowe zastosowanie prawa względem wszystkich oraz wyszukanie środków zapobieżenia dalszym gwałtom, są głównym celem obecnego rządu.

Powrót Hallerczyków do Ameryki.

Warszawa, 10. 8. (Pat.) 4-go sierpnia odjechała z Gdańska partja Hallerczyków licząca 1045 osób. Następnie partje Hallerczyków odjadą 15-go sierpnia oraz 1 września.

Z ostatniej chwili.

Strajk rolny w Wielkopolsce.

Poznań, 8. (Pat). Dzienniki podają, że ze wszystkich powiatów objętych strajkiem rolnym nadchodzą wiadomości o zlikwidowaniu strajku. Aresztowano tu Antoniego Cieszaka, sekretarza generalnego NPR. Aresztowanie to pozostaje w związku ze strajkiem rolnym.

Wykrycie głównego sztabu band białoruskich.

Policja grodzieńska wykryła główny sztab band białoruskich. Znajdował się on we wsi Poddębie, w powiecie lidzkim. Aresztowano dwóch hersztów: Iwana Bernatowicza i Aleksandra Mackiewicza.

W siedzibie sztabu znaleziono 60 funtów dynamitu, 30 łokci lontu. W sąsiednich Szklarach Dużych aresztowano Wasyla Jakomanisa, u którego znaleziono skrzynię naboi karabinowych.

Walka o tron czerwonego cara.

Londyn. (A. P.) „Times" ogłasza kilka dokumentów bolszewickich, które nie wiadzieć jaką drogą dostały się w posiadanie redakcji. Z dokumentów tych wynika, że w Moskwie prowadzi się obecnie zacięta walka o przejęcie stanowiska opróżnionego po Leninie. Przeciwko Sinowiewowi wnoszone są oskarżenia, iż ze sumy 30 miljonów rubli w złocie przeznaczonych na propagandę, wydał od znaczną część na swoje własne potrzeby. W jednym z ściśle tajnych okólników komisji wykonawczej trzeciej międzynarodówki z dnia 3-go lipca uwidoczniona się ścisły kontakt pomiędzy Irlandją a propagandą bolszewicką. Z dokumentu tego wynika, że hr. Markiewicz, znana przywódczyni republikańskiego powstania, traktowana jest w Moskwie jako towarzyszka i że trzecia międzynarodówka uznaje Irlandję jako trumpf w grze przeciwko Anglji, podobnie jak Indje. Moskwa zgodziła się na wyasygnowanie olbrzymich sum na wywoływanie ciągłych zaburzeń wśród irlandzkiego proletarjatu. Z 30 miljonów rubli w złocie, które Sinowiew roztrwonił, wyznaczone było dla zachodniego sekretarjatu 18 miljonów, a dla wschodniego sekretarjatu 8 miljonów.

Bardzo ciekawy jest list, wystosowany przez komisarza ludowego dla robót publicznych Serebrjakowa do swego kolegi Finopurowa. Wzywa on go do natychmiastowego powrotu z powodu panującego w Moskwie zamieszania. W liście powiedziano, że Lenin jest tak silnie strzeżony przez znanego szefa Czerezwyczajki Dzierżyńskiego w pałacu, że nikt do niego nie może się zbliżyć, wskutek powstają najróżnorodniejsze pogłoski. Największe zmartwienie sprawia komisarzowi zachowanie się Radka, który wobec Trockiego i wobec Komitetu centralnego zajął bardzo tajemnicze stanowisko i sprawia wrażenie, jakoby przygotowywał jakiś spisek lub zamierzał przystąpić do czegoś bardzo tajemniczego. W kraju dzieją się rzeczy, które budzą wśród kół urzędowych wielkie zaniepokojenie. Do Kremlu dochodzą codziennie stosy zażaleń i przybywają najróżnorodniejsze delegacje oraz petenci z najdalszych stron, którzy wskazują na niebezpieczeństwo nowego powstania i nowych rozruchów w Rosji.

Trzęsienie ziemi w Grecji.

Ateny. (Pat-Havas.) Dało się tu we wtorek odczuć silne trzęsienie ziemi. Trzęsienie ziemi było szczególnie gwałtowne na wyspach Heros i Methana. Szereg domów stoi w gruzach.

—** **PRYWATNA AKADEMJA HANDLOWA W GRUDZIĄDZU** urządza w niedzielę, dnia 13 bm. o godzinie 11½ przed poł. wycieczkę parowcem „Kurjer" do Sartowic. Odjazd od mostu, obecnie w rozbiórce. Powrót o godz. 9 wieczorem. Ponieważ będzie to prawdopodobnie ostatnia wycieczka parowcem w roku bieżącym, przypuszczać należy, że szersza publiczność skorzysta z tej okazji.

Bilety do nabycia na parowcu przed odjazdem.

Jak długo jeszcze?

Jak długo jeszcze spokojnie znosić będziemy cierpliwie granie na nerwach narodu przez jednostki, chcące przy pomocy oddanej sobie kliki osięgnąć cele, narodowe nieznane, choć może przezeń przeczuwane?

Czyż wobec tych, którzy „dumni są z tego, że rozpoczęli karjerę bajeczną", odbywając wiwisekcję na żywem ciele narodu, nie należałoby raz wreszcie, za ich własnym przykładem, uderzyć pięścia w stół i powiedzieć: Dotąd, a nie dalej! Dość już długo nadużywaliście cierpliwości potulnego ze względów państwowych, aż nazbyt potulnego narodu, nadto już przeciągaliście strunę . . .!!

Można było eksperymenty takie ryzykanckie ryzykować dwukrotnie: raz w chwili, kiedy chodziło o zjednoczenie z Polską Wileńszczyzny, i po raz wtóry wówczas, gdy dokonać się miał akt powrotu Staropolski — Górnego Śląska piastowskiego na łono Macierzy:

Dziś, gdy podobną grę rozpoczynacie z Wschodnią Małopolską — kiedy sami, w jakichś niezrozumiałych dla narodu zamiarach podsuwacie sami naszym „przyjaciołom" lloydgeorgowskim, wątpliwości co do naszych praw do tej odwiecznie polskiej ziemi, — kiedy za cenę tej tak zasobnej w bogactwa przyrody połaci kraju chcecie utrzymać się przy rządach i przedłużyć suchotniczy żywot dogorywającego Sejmu—naród cały powie wam wyraźnie i dobitnie: Tu jest swawoli waszej kres!

„Dość już długo z praw narodu
chochoł drwił!
Czas uderzyć w strunę drugą i —
próby sił!"

Przeprowadzimy w walce wyborczej, której odwlekać już nie pozwolimy żadną miarą, tę próbę sił narodowo usposobionego ludu naszego wszystkich warstw społeczeństwa z dość może silną na pozór kliką, żeglującą pod firmą radykalnie demokratyczną, w rzeczy samej zaś będącą zaprzeczeniem weszlkiego demokratyzmu, tarzającą się w bizantyjskich podrygach u stóp wymarzonego czerwonego tronu!

W starej Grecji budowano — jak czytamy w Dziejach Apostolskich — ołtarze „bogowi nieznanemu". My „członka nieznanego" — jak on sam się zwie — apoteozować nie będziemy i nie myślimy, chociażby sam nakazywał bić sobie pokłony za tę politykę legjonową, która tak sromotnie zbankrutowała — jak to uczynił na zjeździe w Krakowie.

I chociażby w roli orędowników ludzi tych o spuszczonej przyłbicy, aż nadto wyraźnie zdradzających mimo to prawdziwe swe oblicze, występowali najdzielniejsi profesorzy — weterynarze — my już nadal końskim kuracjom dobrowolnie poddawać się nie będziemy i zinpretować się nie pozwolimy!

Pod wodzę ludzi, którzy tak ryzykancką uprawiają grę — by ich własnych użyć słów — że nie mają już niczego do wygrania, jak tylko własną śmierć, oddawać narodowi nie wolno, gdyż łacno mógłby narazić się na śmierć polityczną — na utratę niepodległości.

I dlatego w przyszłych wyborach, terminu którego odroczyć już nie pozwolimy, mimo, że może pewne koła strach obejmuje przed obrachunkiem, naród polski, pomawiany o „tchórzostwo i bierność", kierując się rozsądkiem i przyzwyczajeniem do — praworządności, odbędzie sąd nad tymi, którzy zbyt już długo dokonywają eksperymentów na żywem jego ciele!

Nauka, literatura i sztuka

Państwowa Szkoła Hygjeny.

Nie mieliśmy dotychczas w Polsce personelu sanitarnego, fachowo przygotowanego, zarówno do służby państwowej, jak i komunalnej. Chcąc brakowi temu zapobiedz, Ministerstwo Zdrowia Publicznego powzięło projekt wybudowania Państwowej Szkoły Hygjeny.

Międzynarodowa Rada Zdrowia przyznała Polsce na ten cel z fundacji Rockefellera 212.500 dolarów, jednocześnie Ministerstwo Zdrowia ofiarowało plac pod budowę przy ul. Chocimskiej na terytorjum Państwowego Zakładu Epidemjologicznego, oraz zobowiązało sie do utrzymania Szkoły na poziomie odpowiednim i do przygotowania wszystkich kategorji pracowników publicznej służby zdrowia. Celem wykonania zamierzonej budowy Rada Ministrów powołała komitet z ministrem dr. Chodźką, jako przewodniczącym, dr. Wroczyńskim, jak kierownikiem szkoły, z przedstawicielami poszczególnych Ministerstw i 8 architektami.

Komitet powierzył budowę pp. prof. Czesławowi Przybylskiemu i Eugenjuszowi Wiedigerowi. Roboty wkrótce już się rozpoczną i prawdopodobnie do dnia 1 stycznia 1924 gmach będzie oddany do użytku.

Należy podkreślić, że sprawa budowy żywo interesuje Urząd Międzynarodowy Zdrowia, który przez swego przedstawiciela z fundacji Rockefellera prof Gunn'a bierze czynny udział w obradach komitetu budowy i od którego też aprobaty zależne sa wszelkie wydatki związane z budową szkoły. Międzynar. Urząd Zdrowia ponadto przyznał 6 stypendjów rocznych dla fachowego wykształcenia lekarzy i inżynierów w publicznej służbie zdrowia w uniwersytetach Stanów Zjednoczonych, przyczem osoby te po odbytych studjach, przeznaczone bywają na kierowników oddziałów Szkoły Hygjeny.

Pomocy tego urzędu zawdzięczać musimy przedewszystkiem powstanie tej pożytecznej instytucji, jaką będzie Państwowa Szkoła Hygjeny, której brak dał się dotychczas odczuwać dla naszych stosunków zdrowotnych.

Na mocy statutu organizacyjnego Szkoła Hygjeny będzie wcielona do Państwowego Zakładu Epidemjologicznego, jako jeden z oddziałów tego zakładu.

Z Chrz. Nar. Str. Pracy.

Skurpie pow. działdowski.

W niedzielę, dnia 30 lipca odbył się tutaj w sali miejscowej szkoły narodowy wiec, zwołany przez kierownika szkoły p. Juljusza Reicherta. Jako referent przybył p. Jan Sieciński z Działdowa, który jednogłośnie został obrany na przewodniczącego wiecu. Po zagajeniu wiecu przewodniczący udzielił głosu p. Reichertowi, który wygłosił bardzo licznie zebranym referat o zwalczających się obozach politycznych w Polsce i o zmaganiach żywiołów narodowych z wrogami Polski i polskości, dając do zrozumienia, że ostoją życia polskiego i rozwoju Państwa będzie tylko skupienie się Polaków pod hasłem „Bóg i Ojczyzna", przyczem referat swój zakończył gorącym apelem do zebranych, żeby jak jeden mąż przystąpili do Chrześc. Nar. Stron. Pracy, do jedynego w Polsce stronnictwa, w którem niema żydów i Niemców. Po referacie wywiązała się bardzo ożywiona dyskusja, w której m. in. zabierali głos zwolennicy N. P. R., jednakowoż zaznaczyć należy, że dyskusja toczyła się w ramach przyzwoitości oraz miała przebieg spokojny i poważny. Podczas tejże dyskusji poruszona została kwestja Obrony Kresów Zachodnich, przyczem zwrócono uwagę, że Zarząd O. K. Z. w Działdowie absolutnie nie daje o sobie znaków życia. Pan Drabant, enperowiec, dwukrotnie podczas dyskusji starał się udowodnić, że organizacja chadecka jest zbyteczna, że to stronnictwo niedawno tylko zorganizowało się, że tylko N. P. R. ma rację bytu, przyczem czynił zarzuty działaczom chadecji pp. Bigońskiemu, Jakubowskiemu i Nowickiemu. Po wyczerpanej dyskusji p. Sieciński w spokojny, lecz przekonający sposób odparł wzystkie zarzuty i zwrócił uwagę na to, że N. P. R. sama temu winna, że w b. dzielnicy pruskiej z jej łona zreorganizowało się N. S. R. czyli Chrześc. Nar. Str. Pracy, gdyż kierownicy N. P. R. z programu swego skreślili zasady chrześcijańskie, natomiast włączyli w swój program walkę klas, popierając w ten sposób partje lewicowo-socjalistyczne, w takich zaś partjach niema miejsca dla robotnika Polaka i nie powinno być miejsca. Na tem skończono dyskusję i przedłożone dwie rezolucje przeważającą większością głosów zostały przyjęte.

Rezolucja pierwsza:

„Do Marszałka Sejmu Ustawodawczego: Polacy z powiatu działdowskiego zebrani na wiecu narodowym w Skurpie w liczbie kilkuset osób w dniu 30 lipca r. b. oświadczają stanowczo swoje pełne uznanie tym stronnictwom sejmowem, które znajdują się na stanowisku narodowem oraz przyrzekają wszelkie poparcie w tej ich zbożnej i owocnej pracy, gdyż w zupełności solidaryzują się z tem i ufają, że tylko pod hasłem „Bóg i Ojczyzna" da się utrwalić potęgę bytu i rozwoju Państwa Polskiego."

Rezolucja druga:

„Polacy z powiatu działdowskiego, zebrani na wiecu narodowym dnia 30 lipca 1922 r. w Skrupiu, zwracają się do Zarządu Obrony Kresów Zachodnich w Działdowie z zapytaniem, dla czego nie spełnia obowiązku swego pod względem narodowym. Wszystkie Zarządy Obrony Kresów Zachodnich w całej Polsce pracują energicznie na polu narodowem, wytężają wszelkie siły, by niemczyznę i wpływy pruskiej hakaty wyrugować, a Zarząd Obrony Kresów Zachodnich, w tak ważnej placówce narodowej jak Działdowo, pogrążony jest w śnie letargicznym. Oświadczamy stanowczo, że żądamy od zarządu O. K. Z. w Działdowie rozpoczęcie natychmiastowej owocnej pracy narodowej i zwołania w najbliższych dniach wielkiego wiecu narodowego O. K. Z. w Działdowie — gdyż przeciwnie będziemy zmuszeni wyciągnąć z tego daleko idące konsekwencje za nadużycie zaufania narodu polskiego i rozmyślnego uchylania się od spełniania tak ważnego obowiązku."

Następnie za zgodą obecnych założono nowe koło Chrześc. Nar. Stron. Pracy, wybierając na prezesa p. Juljusza Rejcherta, zastępcę p. Kanińskiego Aleks. z Wielkiej Torzy, na sekr. p. Zampfa Mikoł naucz. z Pierławki, na zast. sekr. p. Morawskiego naucz. z Grodek, na skarbnika p. Męsikowskiego D. z Wysokiej, na ławników p. Babulskiego Adama, p. Bobulskiego Wład. z Skurpia, i p. Szczepańskiego Jana. Tóż się zapisało na członków sto kilkadziesiąt osób. Po zorganizowaniu w ten sposób Koła i Zarządu Chrześc Nar. Stron Pracy przewodniczący wiecu p. Sieciński wiec zamknął, a nowy prezes Koła p. Rejchert zagaił zebranie Koła, na którem pozstali wszyscy, którzy przybyli na wiec. Następnie prezes udzielił głosu referentowi p. Siecińskiemu, który wygłosił obszerny referat, podając do wiadomości zebranych program, statut, cel i zasady Chrz. Nar. Str. Pracy. W krótkiej i spokojnej dyskusji, która wywiązała się po referacie, zabierali głos znowu p. Drabant i p. Przybylski, robiąc usiłowania osłabić wrażenie referatu i wywodów p. Siecińskiego. Jednakowoż nie potrafili celu swego osięgnąć gdyż cały szereg innych członków Koła, zwłaszcza p. Grabowski, były enperowiec, bardzo spokojnie a rzeczowo i dobitnie w oparciu na faktach sprostowali wywody panów Drabenta i Przybylskiego. Na tym dyskusja została wyczerpana, oraz przyjęto jednogłośnie bez protestów rezolucję:

„Zarząd Koła i zebrani Chrz. Nar. Str. Pracy w Skrupiu w dniu 30 lipca wzywają wszystkich Polaków z tego obwodu, którzy pracują i chcą pracować pod hasłem: „Bóg i Ojczyzna", by solidarnie jak jeden mąż wstąpili do powyższego Koła, albowiem tylko w tem stronnictwie politycznem, gdzie niema żydów, niemców i socjalistów, można pracować ku chwale Bożej i dla dobra naszej ukochanej Ojczyzny. Polacy, przeżywamy najważniejszą chwilę dziejową. Ojczyzna wzywa was do wspólnej pracy. Łączymy się więc razem pod sztandarem Chrześc. Nar. Str. Pracy."

Podziękowaniem licznie zebranym i referentowi p. Siecińskiemu za przybycie oraz odśpiewaniem „Roty" Konopnickiej przewodniczący zebranie zakończył.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Sobota: Klary p. Hillarego. Wschód słońca 4.38, zachód 7.31. Wschód księżyca 9.15, zach. 9.32.

—** **ZEBRANIE KOŁA GRUDZIĄDZKIEGO CHRZ. STRON. PRACY** odbyło się wczoraj wieczorem na sali Hotelu Warszawskiego.

Zagaja zebranie prezes Koła p. red. Chmielewski, poczem przemawiał z Warszawy uproszony p. poseł Gdyk, którego wywodom towarzyszyły huczne i odruchowe oklaski. Omawiał kwestję niebezpieczeństwa, grożącego Polsce z powodu ciągłych przesileń i nawoływał do zorganizowania się w czasie przedwyborczym, w stronnictwie chrześcijańsko-narodowym.

Następnie przemawiał p. poseł Piotrowski o znaczeniu chrześcijańsko - demokratycznego światopoglądu.

Po ukończeniu obszernej dyskusji, w której przemawiali pp. Grzela, poseł Nowicki, dyr. Poszwiński, zamknięto zebranie, na które przybyło około 600 członków i sympatyków. Nikt nie przemawiał przeciw, przeciwnie, zgodnie była u wszystkich wola, by wybory odbyły się w terminie przepisanym, dając tem samem ludności możność, wypowiedzenia nieskrępowanej woli na obecne położenie. Cała sala zgodnie wysłuchała wywodów referentów.

Z powodów od nas nie zależnych dokładne sprawozdanie z mów referentów podamy w jutrzejszym numerze.

—** **W sprawie zapomóg i subwencji dla osób prywatnych** otrzymujemy następujący komunikat:

Wojewódzka Rada Opieki Społecznej otrzymuje od poszczególnych jednostek, potrzebujących pomocy materjalnej znaczną ilość próśb o zapomogi i subwencje na różne cele. Prośby te dotychczas w olbrzymiej większości załatwiała Wojewódzka Rada Opieki Społecznej w własnym zakresie działania przychylnie, by nie zwlekać z niesieniem pomocy, tam, gdzie potrzeba jej stwierdzoną została. Celem Wojewódzkiej Rady Opieki Społecznej nie jest jednak opiekowanie się i niesienie pomocy poszczególnym jednostkom, lecz uzgodnienie działalności towarzystw i organizacji społecznych, oraz organizowanie i subwencjonowanie powyższych.

Do niesienia pomocy i opieki społecznej poszczególnym osobom powołane są Powiatowe wzgl. miejscowe Rady Opieki Społecznej, do których należy się zwracać o zapomogi i wsparcia doraźne.

Wojewódzka Rada Opieki Społecznej przyznaje na powyższy cel odpowiednie fundusze powiatom wzgl. miejscowym Radom Opieki Społecznej i dlatego też w przyszłości próśb poszczególnych osób rozpatrywać nie będzie, lecz odstąpi je odnośnym miejscowym Radom Opieki Społecznej, celem załatwienia w własnym zakresie działania.

Za Wojewódzką Radę Opieki Społecznej.
(—) W. Zapała.

—** **Nowy środek przeciw gruźlicy.** Dowiadujemy się, że nowy środek przeciw gruźlicy, t. zw. „Angiolymphę", wynalazku Dra Rous z Paryża, aplikowaną we Francji od szeregu lat, a ostatnio wypróbowaną przez 12 miesięcy na klinice prof. Ortnera w Wiedniu z dobrymi wynikami (zobacz W. Kl. Wochenschrift Nr. 24/1922) stosuje się od pewnego czasu w Polsce poraz pierwszy w sanatorjum im. Dr. Dłuskich w Zakopanem. Pierwsze objawy po zastosowaniu angiolymphy okazały się bardzo zadawalniające.

Ruch towarzystw.

—** **TOWARZYSTWO „JEDNOŚĆ"** odbywa w niedzielę 13 8. o godzinie 4 i pół zebranie w Bazarze. O liczny udział członków prosi Zarząd.

—** **TOWARZYSTWO GIMNASTYCZNE „SOKÓŁ" w Grudziądzu.** Nadzwyczajne walne zgromadzenie odbędzie się w środę, dnia 23 bm. wieczorem o godzinie 8-mej w sali hotelu Warszawskiego. Porządek dzienny: 1. Zagajenie: 2: Sprawozdanie sekretarza. 4. Wybór prezesa gniazda. 5. Wnioski w sprawach sokolich do okręgu.

Ew. wnioski w myśl nr. 5 p. Dz. proszę stawić do dnia 20 bm. na moje ręce. Czołem! Gańcza, wiceprezes.

Z Pomorza.

—** **CHEŁMNO. (Strejk).** Dnia 1 8 o godzinie 6-tej wybuchł strejk na majątku Działowo pow. Chełmno. Zastrejkowali deputatowi i sezonowi w ogólnej liczbie 80. Powód strejku był, aby usunąć urzędnika gospodarczego Górnego. Na miejsce strejku udali się p. kierownik Starostwa i p. Komendant Pow. P. P. Po wyjaśnieniu sprawy robotnicy objęli pracę o godzinie 14-tej. W majątku Działowo pomiędzy robotnikami panuje spokój.

—** **CZERSK. (Ze związku szewskiego).** W ubiegłą niedzielę, w rocznicę założenia związku szewskiego odbyło się walne zebranie tegoż, na którem obrano w miejsce dotychczasowego przewodniczącego p. Szelkopfa, kolegę Józefa Ossowskiego na przewodniczącego. Na dalszych członków zostali wybrani dotychczasowi członkowie: Repiński I jako skarbnik, Jan Gołuński sekretarz, Ossowski tut. i Kałduński ławnicy, jako rewizorzy kasy Chylewski Stan. i Galikowski Jan. — Związkowi i nowemu zarządowi życzy się jak najlepszego powodzenia w pracy dla dobra całego społeczeństwa staropolskiem: Szczęść Boże!

—** **TCZEW. (Koncert).** W piątek dnia 18 sierpnia, punktualnie o godzinie 8 wieczorem odbędzie się w auli gimnazjum męskiego koncert p. Skoczylasa z Warszawy. Wstępne 400 i 600 marek. Czysty dochód na cel dobroczynny.

Z całej Polski.

—** **WARSZAWA. (Bohaterski czyn policjanta).** Jan Koperkiewicz, starszy posterunkowy 15-go komisarjatu, w czasie obchodu swego o godzinie 11 rano na ulicy Puławskiej wprost domu nr. 69, zauważył na torze tramwajowym dwoje drobnych dzieci, w pobliżu zaś nadjeżdżał z szaloną szybkością w stronę kościoła w Mokotowie elektrowóz linji nr. 19, który niechybnie rozjechałby oboje.

Koperkiewicz, widząc grożące dzieciom niebezpieczeństwo, podskoczył, wpadł na szyny i silnie odrzucił dziecko na stronę, drugie dziecko zaś, widząc nadbiegającego policjanta, na sekundę przedtem samo zeskoczyło z szyn. Tym sposobem dwoje dzieci zostało ocalonych.

Natomiast bohaterski policjant, cofając się, został uderzony przez tramwaj tak silnie, że upadł na bruk, dostał się pod deskę ochronną i był pchany jeszcze około 7 łokci po ziemi. Wskutek tego Koperkiewicz doznał potłuczenia brzucha i piersi, odniósł ranę miażdżoną ponad łukiem brwiowym i rany tłuczone w okolicy narostka prawego ucha. Po nałożeniu opatrunku dzielnego policjanta przewiozło Pogotowie do szpitala Dz. Jezus.

5-go listopada.

Znana jest data dnia 5 listopada w historji minionej wojny światowej. W tym dniu roku 1916 państwa centralne Austrja i Niemcy ogłosiły niepodległość Polski, by w ten sposób podejść społeczeństwo polskie celem wydobycia z narodu polskiego świeże zastępy rekruta tak bardzo potrzebnego państwom centralnym. Sztuczka się nie udała. Wprawdzie stronnictwa polskie należące dziś do bloku lewicy, to jest socjaliści, ludowcy i Piłsudski, robili wszystko, by młodzież polską zachęcić do wstępowania do szeregów, lecz zdrowy instynkt narodu i stronnictwa bloku narodowego przeczuły intencję chytrego Prusaka i obłudnego Austrjaka i przeciwstawiły się pokusie zgubnej dla narodu polskiego. Że celem cesarzy niemieckiego i austrjackiego było tylko wydobycie z Polski nowego rekruta stwierdziły już dotąd dokumenty państwowe Niemiec i Austrja, stwierdził cały świat. Jest to już dziś fakt niezbity, udowodniony. Nie o Polskę, nie o wskrzeszenie państwa polskiego chodziło. Wobc tego niezbitym i udowodnionym staje się drugi fakt, że głupią i karygodną politykę prowadzili ci, co się dali Niemcom omotać i tysiące polskiej młodzieży na pewną stratę i niechybną śmierć byliby wysłali. Uczciwsi wśród lewicy przyznali to sami. Taki Studnicki, który najbardziej się zagalopował, gdy wyszło na jaw o co Niemcom chodziło, wyraźnie powiedział: „postawiłem na zdechłą szkapę“. Lecz nieliczni tylko do błędu się przyznali. Reszta obozu lewicy, socjaliści i Thugutowcy, w zaślepieniu prowadzili dalej swą zgubną robotę. Sławne galicyjskie N. K. N. działało dalej:

Wojna skończyła się na szczęście Polski przegraną Niemiec i Austrji Okazało się, że jedynie mądrą i przewidującą politykę prowadził Komitet Narodowy w Paryżu — z Romanem Dmowskim, Seydą i Paderewskim na czele. W kraju zaś w duchu Komitetu pracowali ci wszyscy, co dziś należą do bloku narodowego, a przedewszystkiem obecny Związek Ludowo-Narodowy. Wymienieni jasno, stanowczo, bez ogródek przeciwstawili się polityce niemieckiej przez lewicę popieranej. To zdecydowane stanowisko uratowało naród ocaliło tysiące młodzieży polskiej i dało nam niepodległe państwo polskie. Społeczeństwo nie poszło za niemiecką polityką lewicy i zwyciężyło. Lewica na całej linji razem z Niemcami przegrła.

Na nieszczęście zmartwychwstałej Polski ujęli władzę w państwie właśnie ci, co naród do zguby prowadzili. Złą, głupią i szkodliwą politykę prowadzili w czasie wojny i gdyby byli uczciwi, powinni się do błędu przyznać i oddać rządy rozumniejszym, więcej przewidującym. Stało się inaczej. Zdobyli władzę i już przez 3 lata przeszło rządzą Polską. Jak te rządy wyglądają i do czego doprowadzić mogą, czujemy wszyscy, a w duszy rodzi się obawa o całość i dobro Rzeczypospolitej. Mimowoli nasuwa się pytanie: gdyby ich naród w czasie wojny posłuchał, byłby zgubiony, ale teraz ci sami czy nie do zguby prowadzą?

5-go listopada 1922 r. W dniu tym według uchwały Sejmu mają się odbyć wybory do nowego ciała ustawodawczego. Cały kraj oczekuje tych wyborów, bo chce zmiany dotychczasowej gospodarki państwowej, pragnie naprawy i zmiany dotychczasowego systemu rządeznia. Źle się czują obywatele, gorzej jeszcze państwo.

Odpowiedzialność spada na dotychczasowych gospodarzy, na naszą lewicę. Może być lepiej i musi być lepiej. Od nas to zależy. Mamy możność zmiany, mamy sposobność na drodze legalnej usunąć tych, co już naocznie wykazali, że mądrej polityki, a zatem korzystnej dla państwa i dla narodu prowadzić nie umieją. Nie umieli przewidzieć w czasie wojny, nie umieją gospodarzyć w czasie pokoju. Wykazali nie tylko nieuctwo, ale jak przesilenie ostatnie wskazuje, także i złą wolę. Dowodzić tego nie trzeba, już widzą to i czują wszyscy.

5-go listopada 1916 roku przegrana lewicy, a zwycięstwo myśli narodowej dało nam Niepodległość Polski, 5-go listopada 1922 r. o ile sprowadzi klęskę lewicy, a da zwycięstwo obozowi narodowemu, to zapewni nam ład, porządek i panowanie prawa, a państwo utrwali i wzmocni. Wierzyć należy, że i teraz zdrowy instynkt narodu oszukać się nie pozwoli.

Józef Matłosz.

Gdańsk, 11. VII. (Tel. wł.) ***Marka polska 11,60—11,70 dolary St. Zj. 840.***

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Za redakcje: Izydor Środzki

Powołan'e nauczycieli
szkół powszechnych do ćwiczeń wojskowych.

W myśl rozkzu M. S. Wojsk. Departament X. Poborowy, l. dz. 4280/tj. z dnia 31. 7. r. b: i M. S. Wojsk. Oddział I. Szt. Gen. l. 6682/0 de B: z dnia 28. 7. rb. nauczyciele **szkół powszechnych,** urodzeni w roku 1899, którzy otrzymali w P. K. U. lub na przeglądzie odroczenie z art. 70-go Tymczasowej Ustawy (Zapas) i posiadają kateg. „A", powołani są na 4-ro tygodniowe ćwiczenia tj. od 16. 8. do 12. 9. rb. do Biedruska pod Poznaniem.

Ci z wymienionych wyżej nauczycieli, którzy zamieszkują na terenie P. K. U. Grudziądz (powiat Grudziądz, Świecie Chełmno) i do dnia 14 sierpnia nie otrzymają z P. K. U. (przez wójta) karty powołania i biletu kredytowanego, zgłoszą się w P. K. U. Grudziądz, ul. Kwiatowa nr. 6 dnia 16 siepnia rb. o godzinie 8-mej rano. Do dnia i godziny należy się ściśle zastosować. Niestawiennictwo podlegać będzie karze!

w z. **Komendanta PKU. Grudziądz:**
(—) Starostecki, por. i Ref. I.

Wyrokiem wyłączalnym z dnia 8. lipca 1922 r. uznano Książkę Powiatowej Kasy Oszczędności w Grudziądzu nr. 81 460 opiewającą na kwotę 3377 mk. 20 fen., b) list hipoteczny Radzyn, karta 105 oddział III. nr. 6 na kwotę 2000 mk. na rzecz Emila Gehrkego z Linowa za nieważny.

Grudziądz, d. 1 8. 1922 r.
Sąd Powiatowy.

Wyrokiem edyktalnym z dnia 15 lipca 1922 r. uznano list hipoteczny na kwotę 7500 marek zapisaną w księdze gruntowej Grudziądz karta 121 w Oddziale III pod nr. 15 na rzecz kupca p. Emanuela Fraenkela z Ostrowa za nieważny.

Grudziądz, d. 26. 7. 1922 r.
Sąd Powiatowy.

UCHWAŁA.

W sprawie karnej przeciw **Linie Ebert** o występek z § 259 K. K. postawił Prokurator przy Sądzie Okręgowym w Grudziądzu wniosek o uznanie rękojmi w kwocie 15 000 mk., złożonej przez Linę Ebertową za przepadłą wskutek jej wyjazdu do Niemiec, i uchylenia się od śledztwa.

Wzywa się po myśli § 122 p. k. Linę Ebertową, aby do dni czternastu na wniosek ten się oświadczyła.

Grudziądz, dnia 8. 11. 1921 r.
Izba Karna Sądu Okręgowego w Grudziądzu.
podp. Łachecki — Ferens.

TARYFA

opłat mostowego za używanie kolejowego mostu na Wiśle w Grudziądzu zatwierdzona przez p. Wojewodę Pomorskiego w dniu 15-tym lipca 1922 roku.

Mostowe wynosi:

I. Za zwierzęta:

a) za konie, muły, osły i bydło rogate w zaprzęgu lub luzem od szt....	15,— mk.
b) za źrebięta i cielęta i krowy od szt....	10,— "
c) za świnie, owce i kozy od szt...	5,— "
d) za drób za każde 10 szt.	10,— "
drób poniżej 10 sztuk wolny od opłaty.	

II. Za zaprzęgi:

Za każdy zaprzęg ładowny jednokonny	30,— mk
a za każdego konia dopłaca się oddzielnie	15,— "
Za ręczny wózek lub sanki	5,— "

III. Za wozy motorowe:

Za samochody osobowe od szt.	100,— mk.
Za samochody ciężarowe na kołach gumowych od szt.	200,— "
na kołach żelaznych	250,— "

IV. Za rowery:

a) za rowery zwykłe i motorowe o jednem siedzeniu bez przyczepki od szt.	5,— mk.
b) za inne rowery motorowe od szt.	35,— "

Zwolnienia od opłaty.

A. Wojsko.

1. Członkowie Armji Polskiej **w mundurze i pod bronią** wolni są w przejeździe przez most od mostowego **bez potrzeby legitymowania się,** że znajdują się w służbie.

2. Oficerowie i im równorzędni **urzędnicy wojskowi garnizonu** nie opłacają mostowego **po zgłoszeniu ustnie,** że znajdują się w służbie.

3. Wszyscy inni członkowie Armji Polskiej wolni są od opłaty mostowego tylko wówczas, jeśli używają mostu w służbie i okażą dowód, stwierdzający pełnienie służby.

4. Mostowego nie opłaca się za zaprzęgi wojskowe, wozy i bydło wojskowe przeprowadzone przez wojsko **w marszu,** za konie etatowe oficerskie prowadzone dla celów służbowych, o ile prowadzący je ma odpowiedni dowód, wreszcie za konie na podstawie ustawy o świadczeniach wojennych, do przeglądu wojskowego i z powrotem pędzonego.

B. Urzędy cywilne:

5. Mostowego nie opłaca się za zaprzęgi, wozy i zwierzęta urzędników publicznych w służbowych podróżach, w okręgu ich urzędowania, o ile są oni zaopatrzeni w wolne karty, dalej proboszczów przy czynnościach urzędowych w okręgu ich parafji, urzędników policyjnych i podatkowych w mundurze, wreszcie za zaprzęgi i wozy wracające próżne po odwiezieniu wyżej wymienionych urzędników, o ile są zaopatrzeni ich woźnice w odpowiednie dowody.

6. Za regularny przejazd wozów kurjerskich i pocztowych państwowych tudzież prywatnych, o ile te prywatne przedsiębiorstwa mają w zastępstwie państwowych takich instytucji wyłącznie sobie powierzony przewóz osób, ich bagażu i przesyłek pocztowych.

7. Za zaprzęgi, wozy i zwierzęta użyte dla transportów na bezpośredni rachunek państwa za okazniem poświadczenia odnośnej władzy państwowej.

C. Inne:

8. Za zaprzęgi i wozy straży ogniowej, gminnych i okręgowych drużyn ratunkowych, transport ubogich i aresztantów.

9. Za procesję, pogrzeby i przewóz zwłok w obrębie parafji.

Uwagi:

1. O ile wspólnie z osobami uwolnionymi od opłaty mostowego przejeżdżają przez most osoby takiego uwolnienia nie mające, muszą te ostatnie opłacić taryfową należytość za ten środek przewozowy, z którego korzystają.

2. Wolne karty przejazdu wystawi Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku, lub przez nią upoważniony organ, (Urząd Obrotu Handlowego w Grudziądzu).

Wojewoda Pomorski.

Powyższą taryfę podaje się do wiadomości publicznej z nadmienieniem, że takowa obowiązuje z dniem ogłoszenia.

U. O. H. Grudziądz.
J. Cichocki.

PROSPEKT!

Pomorska Spółka Akcyjna «Tkanina» w Grudziądzu

założona aktem notarjalnym z dnia 12. 7. 1921 r. z kapitałem zakładowym 6 miljonów marek, podwyższonym mocą uchwały walnego zebrania z dnia 12 października 1921 r. do 18 miljonów marek,

otworzyła Oddział w Gdańsku przy Hundegasse 93.

Ażeby sprostać wymaganiom gdańskim, uchwaliła Rada Nadzorcza — do której należą między innymi znani działacze na polu ogólnogospodarczem, jako to pp.: W. Grocholski, właściciel dóbr i prezes Rady Nadzorczej, Ks. Poseł Boldt, znany organizator kooperatyw kupieckich na Pomorzu, E. Schoen, dyrektor Spółki Akcyjnej „Tkanina“ Poznań—Łódź

podwyższyć kapitał do 50 miljonów marek polskich

przez wydanie akcyj trzeciej emisji po kursie 1250 mkp. Wpłaty na akcje, które będą aż do dnia zamknięcia emisji oprocentowane po 12% w stosunku rocznym, wpłacać można na konta nasze do Banku Związku Spółek Zarobkowych - Oddział Gdańsk i Grudziądz, Polski Bank Handlowy - Oddział Gdańsk i Grudziądz, Bank Przemysłowców - Oddział Gdański, Bank Dyskontowy - Oddział Gdańsk i Grudziądz i Bank Bydgoski, Bydgoszcz i Oddział Gdański.

Nasz Oddział Gdański nawiązał ścisłe stosunki handlowe z najlepszemi fabrykami krajowemi i posiadać będzie artykuły wełniane, bawełniane i trykotaże fabryki spokrewnionej Sp. Akc. „Tkanina“ Poznań—Łódź i różnych fabryk białostockich, których wyłączną sprzedaż uzyskaliśmy. Równocześnie nasz oddział w Gdańsku sprzedawać będzie li tylko na terenie W. M. Gdańska artykuły fabryki Bracia Czeczowiczka w Andrychowie, znanej w Polsce z dobroci w swoich wyrobach.

Spółka nasza, na skutek olbrzymich już uskutecznionych zamówień ma z góry zapewnione znaczne zyski i daje wszelkie gwarancje po temu, iż ulokowanie kapitałów w kierowanem przez nas przedsiębiorstwie jest w możności najwyżej oprocentować pieniądz, powierzone nam na rozbudowanie i rozszerzenie naszej działalności

Pomorska Spółka Akcyjna «TKANINA» Grudziądz—Gdańsk.

BANK DEWIZOWY — Kapitały własne ca. 100 miljonów

Wielkopolski Bank Rolniczy T.A.

w Poznaniu

Oddz. w Grudziądzu ≈ Pl. 23 Stycznia 21.

Dział Bankowy załatwia wszelkie interesy bankowe, otwiera na bardzo dogodnych warunkach rachunki bieżące i czekowe. Zakupuje i sprzedaje wszelkie obce waluty i dewizy. Przyjmuje kapitały oszczędnościowe do każdej wysokości, płacąc:
od 5% za wypowiedzeniem dziennem od 8% za wypowiedz. miesięczn.
„ 10% „ „ kwartalnem „ 12% „ „ ½ roczn.
„ 14% „ „ roczn. zależnie od wysokości złożonego kapitału i umowy.

Dział Rolniczo-Handlowy kupuje i sprzedaje wszelkie ziemiopłody i ich przetwory.

Specjalność:

IMPORT EKSPORT
NASION

(2515)

Oddziały: Warszawa, Grudz. Gdańsk, Katowice — Rachunek żyrowy P. K. K. P.

Kier. Rej. Intendentury Grudziądz

rozpisuje niniejszem

Konkurs

na sprzedaż w magazynie R. Z. G. następującej ilości nasion:

442 kg. łubinu białego
193 „ fasoli mieszanej bojowej
110 „ „ białej
24 „ „ karłowej szparagowej mieszanej
172 „ „ „ bystrej
47 „ „ „ modrej
320 „ „ „ szparagowej „Idenburg“
48 „ „ amerykańskiej
24 „ maku
20 „ kopru
182 „ brukwi
13 „ cebuli siewnej mieszanej

i mniejszych ilości innych nasion.

Oferty zalakowane wraz z dowodem złożonego w Kom. Gosp. R. Z. G. wadjum w wysokości 10.000 mk. należy u Kier. Rej. Zakl. Gosp. składać do dnia 18. bm. do godz. 9. rano. O godz. 10 nastąpi otwarcie ofert. [2589

Kierownik Rejonu Intendentury
w/z
(—) Paczyński por.

Powołanie nauczycieli

szkół powszechnych do ćwiczeń wojskowych.

W myśl rozkzu M. S. Wojsk. Departamen X. Poborowy, l. dz. 4280/tj. z dnia 31. 7. r. b. i M. S. Wojsk. Oddział I. Szt. Gen. l. 6682/tde B: z dnia 28. 7. rb. nauczyciele szkół powszechnych, urodzeni w roku 1899, którzy otrzymali w P. K. U. lub na przeglądzie odroczenie z art. 70-go Tymczasowej Ustawy (Zapas) i posiadają kateg. „A“, powołani są na 4-ro tygodniowe ćwiczenia tj. od 16. 8 do 12. 9. rb. do Biedruska pod Poznaniem.

Ci z wymienionych wyżej nauczycieli, którzy zamieszkują na terenie P. K. U. Grudziądz (powiat Grudziądz, Świecie Chełmno) i do dnia 14 sierpnia nie otrzymają z P. K. U. (przez wójta) karty powołania i biletu kredytowanego, zgłoszą się w P. K. U. Grudziądz, ul. Kwiatowa nr. 6 dnia 16 sieprnia rb o godzinie 8-mej rano. Do dnia i godziny należy się ściśle zastosować. Niestawiennictwo podlegać będzie karze!

w z. Komendanta PKU. Grudziądz:
(—) Starostecki, por. i Ref. I.

Interes rzeźnicki

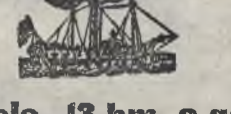
z nowemi budynkami, przestronne ubikacje, znakomite piwnice, chłodnik połączony z lodownią, tuż nad szosą i koleją we wsi fabrycznej,

natychmiast na sprzedaż.
Zgłoszenia do Głosu Pom. pod nr. **4444 St.**

Chłopiec syn uczciwych rodziców mający chęć wyuczenia się **kelnerstwa** 2587
może wstąpić do **Hotelu Król. Dwór Grudz.**

W niedzielę, 13 bm. o godz. 11½
urządza

Prywatna Akademia Handlowa

w Grudziądzu

parowcem „Kurjer“

wycieczkę do Sartowic

Odjazd od mostu obecnie w rozbiórce.
Powrót o godzinie 9 wieczorem.
Bileta nabyć można na parowcu.
Dyrekcja Prywatnej Akademji Handlowej
Derezinski |2600

KINO KORSO

2 słynnych artystów { **Alwin Neuss** / **Brunon Kastner**
w kolosalnem dziele

Dynamit

Dramat w 5-ciu aktach.
Wspaniała dekoracja, nader wzruszająca akcja i porywająca gra.

W sobotę początek o godzinie 7-mej. (2593

KapitaliściAmerykanie!

Kto chce sobie stworzyć dożywotnią dobrą **egzystencje** i najlepszą **lokatą kapitału**, niechaj kupi

dom II piętrowy

z pierwszorzędną piekarnią parową

ogrodem owocowym, 2 sklepami (8 mieszkań 3 i 4 pokojowych, stajnie ubikacje i skład dogodny dla rzeźni), w bardzo korzystnem położeniu przy kościele

w Toruniu-Mokre.

Zapłata w gotówce lub akredytywach. Zgłoszenia z podaniem wysokości posiadanej gotówki uprasza się nadsyłać pod nr. 2466z do administracji Głosu Pomorsk.

Mieszkania

Zamienię

mieszkanie

ładne, czyste 2 pokojowe z kuchnią i balkonem w pobliżu lasku miejskiego

na 3--5 pokojowe

Oferty uprasza się do Głosu Pom. pod nr. 100.

Poszukuje się natychm.

1½ miljona mk.

na hipotekę pewności za wysokiem oprocentowaniem na czas krótki. — Zgłoszenia do Ekspedycji Głosu Pomorsk. pod nr. 2525 Z.

Otto Walker

Jubiler ze Szwajcarji.
Grudziądz, Józefa Wybickiego 17/19

Pracownia dzieł artystyczn. oraz wszelkich wyrobów nowoczesnych. Warsztat reparacyjny i rytowniczy. [2006a
Zakład otwarty od godz. 10—1 i 3—6

Starą, zużytą

BIELIZNĘ

i szmaty do czyszczenia
kupuje w każdej ilości

Drukarnia Pomorska

Grudziądz, Groblowa 27/29.

Lekarz weterynarz

Dr. Alfred Pollak

Grudziądz, Ogrodowa 11.
Telefon 319. [2543

Posady

Poszukuję dzielnego samotnego

czeladnika rybackiego

z kilkuletnią praktyką
Zgłoszenia przyjmuje mistrz rybacki 2979
Czolbe, Branica
poczta Krupocin
pow. Świecie n/W.

Poszukuje się zaraz
dobrze umebl.

pokoju

w centr. miasta. Oferty z ceną składać proszę do eksp. Głosu Pom. pod nr. **2444.**

Baczność! **Baczność!**

Każdą większą i mniejszą ilość

żelaza

każdego rodzsju jako i
szyny, żelazo lane i kute, metale, szmaty, papier i szkło
kupuje i płaci ceny najwyższe.
Józef Skibiński. 2133
Plac 23 Stycznia. Telefon 92.

PIEKARNIA

jest potrzebna we wsi fabrycznej. Nowe budynki z dużemi jasnemi piwnicami i ubikacjami wyłożone flizami, są pod ręką. Piekarnię trzeba założyć. Interes bardzo korzystny, egzystencja pewna. Interesenci z odpowiedniem kapitałem zechcą swe oferty przesłać do Ekspedycji Głosu Pomorskiego pod **nr. 4444 St.**

30% Sól Potasową

dostarcza wagonowo po cenach przyst.

Józef Wojdałowicz

Płody Rolnicze
TCZEW (2566
Tel. 178. adr. telegr.: WUROL

Dobbermann

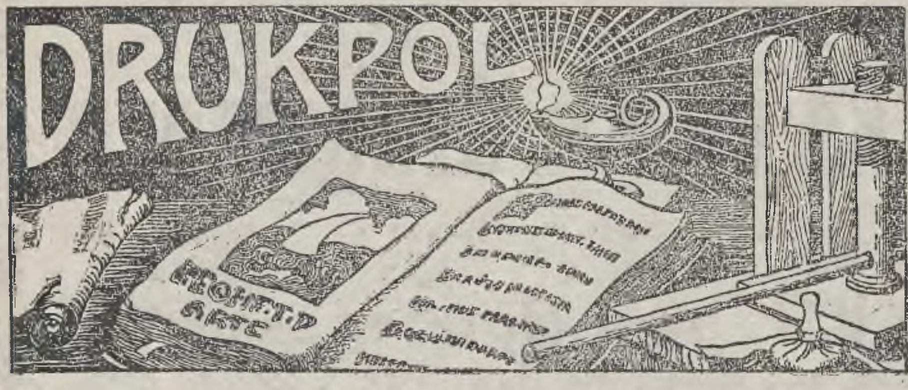
suka rasowa

bardzo czujna
na sprzedaż. ulica Lipowa 1, II. pr. (2526

UCZNIA

poszukuje zaraz lub później |3002
Fr. Wiśniewski
fryzjer, Świecie.

GRUDZIĄDZ

3 MAJA Nr. 37.

Drukarnia i skład materjałów piśmiennych.

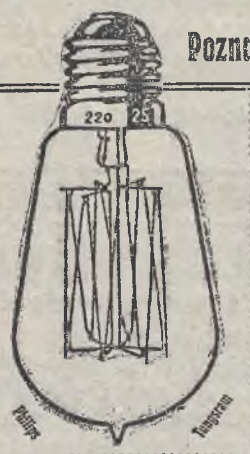
Wykonywa szybko i punktualnie wszelkie roboty w zakres drukarstwa wchodzące:
broszury, cenniki, roboty reklamowe, akcydensowe, bilety wizytowe i t.d.
2611 Wł. Jan de Steinzalz.

WIELKOPOLSKA CENTRALA ŻARÓWEK

W. TOMASZEWSKI i Ska.

Poznań, ulica Fr. Ratajczaka 36 — Telefon 1586

ŻARÓWKI elektryczne wszelkiego rodzaju i automobilowe

SIATKI do gazu

CYLINDRY do gazu

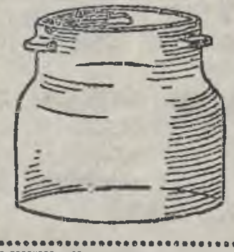
TULIPANY i KLOSZE do elektr. i gazu

Sprzedaż tylko hurtowa

Mieszkania

Dwa umeblowane **pokoje z kuchnią** są od 15 b. m. do przedzierżawienia. [3022 Wybickiego 22, III ptr

Przyjmę się uczni zamiejscowych **na stancję** z całem utrzym. [3011 Toruńska 17/19, I pt. l.

Różne

KUPIEC potrzebuje na 3 miesiące **miljon marek.** Dam wysoki procent i w zastaw drogie futra. Oferty do Głosu Pom. pod nr. 3020.

Panie które chcą mieć ładną fryzurę upiętą i ładną robotę włosową, a **panowie** ładne ostrzyżenie włosów, to **tylko w salonie fryzjerskim dla pań i panów** Sienkiewicza 4. A. Pinno

MODNIARKA pierwszorzędna wykonuje szybko i tanio **płaszcze, suknie, bluzki, ubiorki** :-: **dziecięce** :-: **ul. Strzelecka 14, pt. l.** 3583

KRAWCOWA przyjmuje do szycia **suknie, kostiumy, palta** podł. najnowszych żurnali jak również ubranka dziecięce i bieliznę. Koszarowa 20, iw. ofic. w pdw. I p. KRAŚNICKA. 3010

Choroby żołądka, kiszek, nerek i zatwardzenia, hemoroidy leczą **Szwajcarskie gorzkie zioła D-ra Bauera**. Żądać w aptekach i drogerjach. HURT. Umbreit Co. Poznań

Sprzedaże

Nowe wysokie bronzowe **buciki** nr. 37, sprzedam. Groblowa 31, II. [2961

Łóżko z materacem żyrandol mosiężny 2 lampy wiszące maszynę do prania sprzeda Groblowa 19 p. l. 3018

Wózek sportowy na sprzedaż. [3014 M. Winkler, Kwiatowa 22

Na sprzedaż: duże lustro z podstawą, wertyko, wózek dziecięcy, prasa do kopiowania. [3013 Nadgórna 48, III n. pr.

Oznajmienie!

W związku z **rozporządzeniem Ministra Skarbu** w przedmiocie wykonania ustawy o monopolu tytoniowym, zostały ustalone następujące ceny na nasze wyroby:

Papierosy bez ustnika:

„**Luxus**"	gat.	„luksusowy A"	**25— mk.**	za szt.
„**Optima**"	„	„luksusowy A"	**25— mk.**	„ „
„**Five o' clok**"	„	„luksusowy B"	**20— mk.**	„ „
„**Smakosz**"	„	„najprzedniejszy A"	**18— mk.**	„ „
„**Selamlik**"	„	„najprzedniejszy B"	**15— mk.**	„ „

Papierosy z ustnikiem:

„**Non plus ultra**"	„	„najprzedniejszy A"	**18— mk.**	„ „
„**Grubas**"	„	„najprzedniejszy B"	**15— mk.**	„ „
„**Wanda**"	„	„przedni A"	**12— mk.**	„ „
„**Hanum**"	„	„przedni B"	**10— mk.**	„ „
„**Aromatica**"	„	„średni A"	**8,50 mk.**	„ „

Papierosy „LUXUS" sprzedajemy aż do wyczerpania zapasów, gdyż produkcję tychże wstrzymujemy.

Rabatów dla odsprzedających udzielamy:
przy odbiorze do 50 000 sztuk 10%
„ „ ponad 50 000 sztuk 12%

Poznań, dnia 10 sierpnia 1922 r. [2609

Fabryka Wyrobów Tytoniowych

„Sarmatia"

Towarzystwo Akcyjne — w Poznaniu.

15-to letnia egzystencja
największego i powszechnie znanego

Łódzkiego Domu Konfekcyjnego

Szmechel & Rozner

poleca przez otwarcie filji w Grudziądzu Wielce Szanownemu Obywatelstwu nadzwyczajne korzyści przy zakupnie

garniturów męskich, ulstrów, płaszczy i sukien damskich, garniur. i paletotów dla chłopców, płaszczy i sukienek dla dziewcząt, materjałów męskich i damskich, bielizny, ∴ fartuchów itp. ∴

Grudziądz, Wybickiego 4.

2612

Szczapy wałki i pieńki oddaje wagonami po cenach dziennych [3012 KONSTANTY MURAWSKI Osie, pow. świecki. Tel. 20.

Do sprzedania: **Szafa do akt,** 2 mtr. wysoka, 1,20 szer., 45 gł., **regał** 1 mtr. wys., 1,30 szer., 45 gł., **długi stół** (nadaj. się dla krawca 2,20 długi, 1,20 szer. Oglądać można od 3—5. Zamkowa 37 part. [3007

Wanna kąpielowa cynk. kołnierz futrz. (tchórze). serwis stoł z zł. brzeg. nowe trzewiki na sprzed. Ner. ul. Szkolnej i Murowej 2. 3003

Do sprzed. prawie nowa **szopa z drzewa i cegły** do rozbiórki **pompa podwórzowa i skrzynia z fortepianem** Rządowa 12. [3005

Do sprzedania: **żyrandol stylowy** elektryczny, stary, francuski, złocony

psy rasowe (Dobermany) **figowe drzewa z owocami** [3008 Lipowa 5, II p. prawo od 1—3, niedziela 3—5

Posady

Sprzedawaczkę poszukuje zaraz [2604 **Restauracja Dworcowa** Grudziądz.

Krawców i krawcowe potrzebuje zaraz [2605 **L. Gołębiewski** Grudziądz, Rynek 6 I.

Poszukujemy od 15. 8. młodszą inteligentną **panienkę** do biura. Zgl. od 3—4. **Pomorska Fabryka Mebli** 3004] Młyńska 19.

Pomocników malarskich poszukuje [2607 **P. Marschler** Grudziądz Plac 23 Stycznia.

Zawiadomienie wstępne

W sobotę, d. 23 września br. o godzinie ½8 wieczorem **w Domu Gminnym**

KONCERT

Orkiestry Bluethnera

z Berlina. 2603

Zespół 50 artystów.

Dyrygent: Kapelm. Edward Moerike

Na program składają się:

Śpiewacy norymberscy preludium ..... R. Wagnera
5-ta symfonia ..... Beethovena
Śmierć i przemienienie R. Straussa

Karty wstępu po 2000, 1500, 1000, i 600 mk. Nabywać można w Księg. Arnold Kriedte, ulica Mickiewicza nr. 3

Bufetowa natychmiast zgłosić się może. (2592 **POMORZANKA** ulica 3-go Maja nr. 30

Maneż (Rosswerk) czterokonny i **2 owczarskie pieski** ma na sprzedaż [2988 **X. Jarzębski prob.** Mokre p. Grudziądz.

My używamy

do prania tylko Saponu z marką ochronną koszulką, wypróbowawszy wprzód wszelkich innych środków do prania. Jedynie „Sapon" nie niszczy bielizny i nadaje jej śnieżną białość. Do nabycia we wszystkich drogerjach i składach kolon.

Chem. Fabryka „Ergasta"
C. Nagórski, Starogard (Pomorze